

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้เสนอรายงานสรุปผลการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้ :

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครูต่อการจัดตั้งสภาอาจารย์ในวิทยาลัยครู
๒. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณาจารย์วิทยาลัยครูกับผู้บริหารวิทยาลัยครู
๓. เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดตั้งสภาอาจารย์วิทยาลัยครู

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น ๒ ตอนคือ
ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ
ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับการจัดตั้งสภาอาจารย์ในวิทยาลัยครู
ในท้ายแบบสอบถามตอนที่สอง เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด เพื่อให้โอกาสผู้ตอบแบบ
สอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว
๒. กลุ่มตัวอย่างประชากร แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มคือ
 ๑. กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอธิการ รองอธิการ หัวหน้าคณะ
วิชา และหัวหน้าสำนักงานอธิการ วิทยาลัยละ ๔ คน รวม ๓๖ วิทยาลัย จำนวน ๓๒๔ คน
 ๒. กลุ่มอาจารย์ ได้แก่ผู้มีได้ดำรงตำแหน่งในกลุ่มที่ ๑ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย
และใช้ตารางสุ่มของ Morgan โดยคิดจากจำนวนอาจารย์ของแต่ละวิทยาลัยครู ได้กลุ่มตัวอย่างประชา
กรจำนวน ๓๗๐ คน
รวมตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดจำนวน ๖๙๔ คน
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความสนับสนุนจากกรมการฝึกหัดครู และอธิการ
วิทยาลัยครู ส่งแบบสอบถามไปและกลับทางไปรษณีย์ บางส่วนผู้วิจัยนำไปส่งและรับกลับคืนด้วยตนเอง
ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๔ ถึงวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๔ ได้รับแบบ
สอบถามกลับคืนมาจำนวน ๔๖๔ ฉบับ จากจำนวนที่ส่งไป ๖๙๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๒๗

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องสมอง กล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยวิเคราะห์แบบสอบถามแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์สถานการณ์ภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อสภาอาจารย์ โดยหาค่าร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นในแต่ละเรื่อง โดยหาค่าไคสแควร์ (Chi-Square) และวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดโดยสรุปและอภิปรายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มเป็นอาจารย์มากกว่าผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๑ และ ๓๔.๔ ตามลำดับ

๑.๒ กลุ่มผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งเป็นรองอธิการบดีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ รองลงมาได้แก่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งหัวหน้าคณะวิชา คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๖

๑.๓ วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่ม ปริญญาตรี : ปริญญาโท : ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๓ : ๗๐.๔ : ๕.๓

๑.๔ ความรู้เรื่องสภาอาจารย์ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความรู้เรื่องสภาอาจารย์ คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๑

๒. ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อการจัดตั้งสภาอาจารย์ในวิทยาลัยครู

๒.๑ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดทั่วไปของสภาอาจารย์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าในจำนวน ๑๔ ข้อคำถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการและแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วม การเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การแบ่งงานกันทำ ความมีอิสระทางวิชาการ เป็นต้น และมีบางข้อคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความไม่แน่ใจในการตอบสูง เรียงลำดับตามค่าร้อยละรวมจากมากไปหาน้อย ดังนี้ :

- ความขัดแย้งระหว่างสภาอาจารย์กับฝ่ายบริหารมักเกิดจากการก้าวท้าวอำนาจการตัดสินใจของผู้บริหาร (ผู้บริหาร ๒๓.๖ % อาจารย์ ๓๓.๓ %) รวม ๒๘.๔ %

- สภาอาจารย์อาจช่วยผู้บริหารแก้ปัญหาได้ในด้านปฏิบัติมิใช่เพียงเสนอความคิดเห็นเท่านั้น (ผู้บริหาร ๒๓.๖ % อาจารย์ ๑๗.๑ %) รวม ๑๘.๗ %

- การยกย่องระบียบข้อบังคับอื่น ๆ ของสภาอาจารย์ให้ยึดแนวทางของมหา

วิทยาลัยเป็นหลักโดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพและลักษณะ เฉพาะของวิทยาลัยครู (ผู้บริหาร ๑๘.๒ % อาจารย์ ๑๗.๑ %) รวม ๑๗.๖ %

- ผู้บริหารอาจใช้สภาอาจารย์เป็นผู้เชื่อมประสานคณาจารย์หรือขจัดความขัดแย้ง ที่อาจเกิดขึ้นได้ (ผู้บริหาร ๑๘.๒ % อาจารย์ ๑๕.๕ %) รวม ๑๖.๘ %

- การจัดตั้งสภาอาจารย์เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพื่อเป็นการระดมความคิดในการ พัฒนาสถาบัน (ผู้บริหาร ๑๕.๑ % อาจารย์ ๑๔.๕ %) รวม ๑๖.๓ %

๒.๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบ การได้มา และ วาระของสภาอาจารย์ จาก ข้อ คำถาม ๗ ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยกับวาระของกรรมการสภาอาจารย์มากที่สุด การใช้ ระเบียบร่วมกัน สมาชิกสภาเป็นทั้งผู้บริหารและผู้สอบ รองลงมา ส่วนข้อที่มีความไม่เห็นพ้องมากที่สุด คือ กรรมการสภาไม่ควรเป็นผู้มีตำแหน่งบริหาร และ ข้อคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความไม่แน่ใจสูง เรียง ลำดับตามค่าร้อยละรวม จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

- องค์กรที่มีหน้าที่ออกระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อจัดตั้งสภาอาจารย์คือ สภาการฝึกหัด ครู มิใช่กรมการฝึกหัดครู (ผู้บริหาร ๒๔ % อาจารย์ ๑๘.๓ %) รวม ๒๐.๖ %

- กรรมการสภาอาจารย์มี ๒ ประเภท คือ กรรมการจากผู้แทนคณะวิชา และ กรรมการจากผู้แทนทั่วไป (ผู้บริหาร ๒๖.๒ % อาจารย์ ๑๕.๕ %) รวม ๒๐.๐ %

- การจัดตั้งสภาอาจารย์อาจดำเนินการในวิทยาลัยครูแต่ละแห่ง ได้ทันทีโดยให้ กรรมการประจำวิทยาลัยครูออก ระเบียบโดยความเห็นชอบจากสภาการฝึกหัดครู (ผู้บริหาร ๒๔.๐ % อาจารย์ ๑๗.๔ %) รวม ๒๐.๐ %

๒.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ของสภาอาจารย์ จากข้อคำถาม ๘ ข้อ ข้อที่ผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดคือ สภาอาจารย์รักษาสัมพันธภาพอันดีกับฝ่ายบริหารและอาจารย์ รองมาคือสภาอาจารย์สร้าง เสริมจรรยาบรรณ สวัสดิการ และ สวัสดิภาพ ข้อที่มีความเห็นไม่ตรงกันมากที่สุดคือให้ประธานสภาอาจารย์ เข้าร่วมประชุมกับฝ่ายบริหาร และ ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งสองกลุ่ม ไม่เห็นด้วยสอดคล้องกันคือ สภาอาจารย์อาจมีหน้าที่อื่น ๆ และ ปฏิบัติตามที่ อธิการขอหมาย

ข้อคำถามที่ผู้ตอบมีความไม่แน่ใจสูง เรียงลำดับตามค่าร้อยละรวมจากมากไปหา น้อยดังนี้

- สภาอาจารย์คือองค์กรตัวแทนคณาจารย์ที่ให้คำปรึกษา เสนอแนะ ต่ออธิการ ในการบริหารงานของวิทยาลัย (ผู้บริหาร ๑๘.๗ % อาจารย์ ๒๑.๒ %) รวม ๒๐.๒ %

- สภาอาจารย์อาจมีหน้าที่อื่น ๆ และ ปฏิบัติตามที่ อธิการขอหมาย (ผู้บริหาร ๒๐ % อาจารย์ ๑๗.๗ %) รวม ๑๘.๖ %

- สภาอาจารย์ เป็นองค์การ ที่ตั้งขึ้น เพื่อร่วมคิดพัฒนาสร้างสรร รักรัวิทยาลัย และรักษาผลประโยชน์ของอาจารย์ (ผู้บริหาร ๒๑.๓ % อาจารย์ ๑๔.๖ %) รวม ๑๗.๔ %

- สภาอาจารย์ เป็นการรวมพลัง เพื่อสร้างสรรคักิจกรรมที่ดี เพื่อศักดิ์ศรีของสถาบัน มีใช้เพื่อต่อต้านทำลายผู้ใดหรือกลุ่มใด (ผู้บริหาร ๑๔.๖ % อาจารย์ ๑๖.๒ %) รวม ๓๔.๘ %

๒.๔ ความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาอาจารย์ จากข้อคำถาม ๗ ข้อ ข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นพ้องมากที่สุดคือ การกำหนดการประชุมสามัญและ วิชาสามัญของสภาอาจารย์ให้ชัดเจนอย่างมีกฎเกณฑ์ รองลงมาคือการเสนอความคิดเห็น ตามมติเป็นลายลักษณ์อักษรต่อฝ่ายบริหาร ข้อที่ไม่เห็นพ้องกันคือการที่สภาอาจารย์เชิญผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมชี้แจง และข้อที่มีความเห็นไม่แน่ใจในการตอบ เรียงลำดับตามค่าร้อยละ รวมจกมากไปหาน้อย ดังนี้

- การประชุมของสภาอาจารย์ถือ เป็นการปฏิบัติราชการแก่วิทยาลัยและได้รับความคุ้มครองจากวิทยาลัย (ผู้บริหาร ๑๔.๗ % อาจารย์ ๘.๓ %) รวม ๑๐.๘ %

- สภาอาจารย์อาจเชิญผู้บริหาร คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของวิทยาลัย เข้าร่วมประชุมหรือชี้แจง เป็นครั้งคราวได้ (ผู้บริหาร ๑๓.๘ % อาจารย์ ๘.๓ %) รวม ๑๐.๕ %

- ตำแหน่งในสภาอาจารย์ควรมีประธานสภา รองประธาน และเลขาธิการ หรือตำแหน่งอื่นโดยเลือกตั้งจากกรรมการสภาอาจารย์ (ผู้บริหาร ๗.๖ % อาจารย์ ๖.๒ %) รวม ๖.๗ %

๒.๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการยุบเลิกสภาอาจารย์ จากข้อคำถาม ๓ ข้อ ข้อที่ผู้ตอบ เห็นพ้องกันมากที่สุดคือ เมื่อสภาอาจารย์ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือทำให้เสื่อมเสียให้ยุบเลิกได้ รองลงมาคือ การยุบเลิกหมายถึงการยุบคณะกรรมการสภาอาจารย์ชุดนั้นแล้วมีการเลือกตั้งใหม่ ข้อที่ความคิดไม่เห็นด้วยไม่ตรงกันคือ อธิการสั่งยุบเลิกสภาอาจารย์ได้โดยมติสามในสี่ของจำนวนสมาชิก และข้อคำถามที่ผู้ตอบไม่แน่ใจมากที่สุด และ รองลงไปคือ

- อธิการสั่งยุบเลิกสภาอาจารย์ได้โดยมติสามในสี่ของจำนวนสมาชิกสภา และกำหนดให้เลือกตั้งใหม่ภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบ (ผู้บริหาร ๒๐ % อาจารย์ ๑๔ %) รวม ๑๗.๐ %

- การยุบเลิกหมายถึงการยุบเลิกคณะกรรมการชุดนั้นแล้วมีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ (ผู้บริหาร ๑๓.๘ % อาจารย์ ๗.๗ % รวม ๑๐.๑ %

๒.๖ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมต่อการจัดตั้งสภาอาจารย์ จากข้อคำถาม จำนวน ๓ ข้อ ข้อที่ผู้ตอบ เห็นพ้องกันมากที่สุดคือ ควรมีการจัดตั้งขึ้นในวิทยาลัยครู รองลงมาคือ สภาอาจารย์เคยมีมาแล้ว สภาปัจจุบันควรจัดตั้งขึ้นใหม่ ข้อที่ไม่เห็นด้วยมากที่สุดคือ องค์การบริหารมีอยู่

แล้วในวิทยาลัยยังไม่สนองความต้องการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบัน และ ข้อที่ผู้ตอบ
ไม่แน่ใจในการตอบมากและ รองลงมาคือ

- องค์การบริหารที่มีอยู่แล้วในวิทยาลัยยังไม่สนองความต้องการ การมีส่วนร่วม
ของสมาชิกส่วนใหญ่ของสถาบัน (ผู้บริหาร ๒๔.๔ % อาจารย์ ๒๔.๔ %) รวม ๒๔.๔ %
- สภาอาจารย์เคยมีมาแล้วในวิทยาลัยครูแต่ถูกยกเลิกโดยสภากรรมการบ้านเมือง
สภาพปัจจุบันจึงสมควรมีการจัดตั้งขึ้นใหม่ (ผู้บริหาร ๓๒.๔ % อาจารย์ ๒๗.๑ %) รวม ๒๙.๓ %

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู ต่อการจัดตั้งสภาอาจารย์ในวิทยาลัยครู
นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการจัดตั้ง เสนอแนวทางการจัดตั้งสภาอาจารย์ และเปรียบเทียบ
ความคิดเห็นของผู้บริหารกับอาจารย์ที่มีต่อการจัดตั้งสภาอาจารย์ จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขอ
อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ โดยแยกเป็น เรื่องตามที่ได้ศึกษาดังนี้

๑. หลักการและแนวคิดทั่วไปของสภาอาจารย์ ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับเรื่อง
นี้ทั้ง ๑๔ ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร และอาจารย์เห็นด้วยกับหลักการ และแนวคิดของสภา
อาจารย์คิดเป็นร้อยละ ระหว่าง ๘๒.๕-๘๘.๕ ซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นในเรื่องเหล่านี้ในสถาบันอุดม
ศึกษามีสูงมาก เช่นการมีส่วนร่วม การเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพในวิธีการแห่งปัญหา
การกระจายความรับผิดชอบ ความเป็นอิสระทางวิชาการ และการบริหารตลอดจนความเป็นประชาธิปไตย
ทางการบริหารในสถาบัน แม้บางข้อจะมีความเห็นด้วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็ยังมีค่าร้อยละ
สูงเกิน ๘๖.๗ ทั้งสิ้น เช่น ตัวอย่างข้อคำถาม สภาอาจารย์ไม่ควรก้าวก้าวยำอำนาจการตัดสินใจสั่งการ
ของผู้บริหารที่สั่งตามกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติ ข้อนี้แม้ผู้บริหารจะเห็นด้วยถึง ๘๘% อาจารย์ก็เห็น
ด้วยถึง ๘๘.๗% หรือข้อคำถาม ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องทำตามข้อเสนอแนะของสภาอาจารย์เสมอไป
ผู้บริหารเห็นด้วย ๘๖.๕% อาจารย์มีความคิดเห็นด้วยถึง ๘๗.๓% บรรยากาศในสถาบันอุดมศึกษาจึงไม่
น่าจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้งองค์กรสภาอาจารย์ขึ้นมา เพราะโดยแท้จริงแล้วการตั้งสภาอาจารย์ขึ้นก็
เพื่อเปิดโอกาสอันกว้างให้แก่อาจารย์ของวิทยาลัย ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันมากขึ้นในการ
ระดมความคิด ความร่วมมือที่จะทำงาน และแก้ปัญหาของส่วนรวม ปัญหาความขัดข้อง ความไม่แน่ใจ
ของแต่ละฝ่ายจึงน่าจะแก้ไขได้โดยการทำความเข้าใจ เกี่ยวกับหน้าที่ของแต่ละองค์กรในวิทยาลัย อันได้แก่
คณะกรรมการประจำวิทยาลัย กับสภาอาจารย์ให้ชัดเจน โดยทั่วถึง

สาเหตุของความขัดแย้งอาจจะมาจากความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ ดังที่เลขาธิการคุรุสภา (นายจรูญ มลิินทร์) กล่าวว่า การขัดแย้งระหว่างสภาอาจารย์และผู้บริหารจะเกิดจากบุคลิกภาพของแต่ละคนมากกว่า และจากข้อคำถามข้อที่ ๑๕ การสร้างความเข้าใจให้อธิการ รองอธิการ และคณาจารย์ ให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสภาอาจารย์เป็นความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งผู้บริหาร และอาจารย์เห็นด้วยถึงร้อยละ ๘๘.๔ และ ๘๘.๘ ตามลำดับ ดังนั้นการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้องของสภาอาจารย์จึงถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

๒. องค์ประกอบการได้มา และวาระของสภาอาจารย์ ในเรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยกับวาระ ๒ ปีมากที่สุด และข้อคำถามข้อ ๑๔ สมาชิกสภาอาจารย์ ประกอบด้วยบุคลากรด้านบริหารและผู้สอน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับสูงทั้งสอง แต่ข้อ ๒๐ กรรมการสภาอาจารย์ไม่ควรเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิการ รองอธิการ และหัวหน้าหน่วยงานระดับคณะผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดไม่เห็นด้วยในระดับสูง จากข้อมูลทั้ง ๒ ข้อนี้พอจะอนุมานได้ว่า สมาชิกสภาอาจารย์ และกรรมการสภาอาจารย์ควรประกอบด้วยบุคลากรทั้งสองฝ่ายยกเว้น อธิการ และรองอธิการ ซึ่งทำหน้าที่อธิการในส่วนที่ได้รับมอบหมาย อันเป็นหลักสากลที่สภาอาจารย์ของมหาวิทยาลัย ถือปฏิบัติอยู่ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้มาซึ่ง ข้อบังคับสภาอาจารย์ก็เช่นเดียวกัน จากการให้สัมภาษณ์ของท่านอธิบดีกรมการฝึกหัดครู (นายเดโช สวานานนท์) ท่านมีความคิดเห็นว่า น่าที่กรรมการประจำวิทยาลัยครูของแต่ละแห่งจะเป็นผู้ร่างข้อบังคับสภาอาจารย์ขึ้นใช้ในวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของสภาการฝึกหัดครู เพราะมีระบุเป็นหน้าที่ที่ทำได้อยู่แล้ว จึงเป็นทางออกที่วิทยาลัยใดพร้อมที่จะจัดตั้งน่าที่จะใช้วิธีการได้มา ซึ่งสภาอาจารย์วิธีนี้ซึ่งก็ถูกต้องตามพระราชบัญญัติ ข้อบังคับสภาอาจารย์นั้นก็จะเป็น ข้อบังคับที่ถูกต้องตามระบอบราชการ

๓. หน้าที่ของสภาอาจารย์ จากข้อคำถามที่ระบุหน้าที่ของสภาอาจารย์ โดยยึดแนวจากหลาย ๆ มหาวิทยาลัย ตามที่ได้ยกมาประกอบในบทที่ ๒ แม้ว่าข้อคำถามเหล่านี้คือข้อ ๒๖ ถึง ๓๒ ผู้ตอบส่วนใหญ่จะเห็นด้วยก็ตามแต่ก็มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนไม่น้อยที่มีความไม่แน่ใจที่จะตอบแม้กระทั่งข้อที่เป็นสากลโดยทั่วไปคือ ข้อ ๒๖ สภาอาจารย์คือองค์กรตัวแทนคณาจารย์ที่ให้คำปรึกษาเสนอแนะ ต่่อธิการในการบริหารงานของวิทยาลัย มีผู้ตอบไม่แน่ใจ คือผู้บริหาร ๑๘.๗% อาจารย์ ๒๑.๒% ซึ่งน่าจะเกิดจากผู้ตอบที่มีภาพพจน์เก่าของสภาอาจารย์วิทยาลัยอยู่ในอดีตของบางวิทยาลัย ซึ่งอาจปฏิบัติหน้าที่ บทบาทผิดไปจากหลักการที่ควรจะเป็นอีกประเด็นหนึ่ง เป็นข้อคำถามที่ได้รับคำตอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือข้อ ๓๑ ประธานสภาอาจารย์ควรได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมในคณะผู้บริหารวิทยาลัย ความคิด และการยอมรับนี้เป็นแบบอย่างจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งให้ประธานสภาคณาจารย์เข้าร่วมประชุมกับที่ประชุม

คณบดี และสภามหาวิทยาลัยทั้งนี้โดยให้เกียรติว่าเป็นประธานตัวแทนคณาจารย์ และอาจมีผลในการสื่อประสานความเข้าใจของอาจารย์ต่อฝ่ายบริหาร สภาอาจารย์วิทยาลัยครูแต่เดิมไม่ได้ปฏิบัติในแนวนี้จึงเป็นเรื่องน่าพิจารณาว่าจะจะเป็นผลดีหรือไม่ ถ้าจะดำเนินการเช่นเดียวกันอีกประเด็นหนึ่งคือ สภาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยอาจมีหน้าที่อื่น และปฏิบัติงานตามที่อธิการมอบหมาย ซึ่งก็มิได้เห็นด้วยพอควร แต่หากพิจารณาว่างานนั้นเป็นงานเฉพาะกิจเท่านั้นมิใช่หน้าที่หลักการวางตัวของสภาอาจารย์ให้เห็นว่าพร้อมจะเป็นที่ปรึกษาในด้านความคิดและยินดีช่วยงานบริหารในด้านปฏิบัติในบางเรื่องอาจทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้บริหารกับอาจารย์ของวิทยาลัย และนับเป็นการพัฒนาที่มงานร่วมกันทางหนึ่งด้วย

๔. การดำเนินงานของสภาอาจารย์ ในประเด็นการดำเนินงานของสภาอาจารย์ที่เป็นหลักสากล เช่น การประชุมสามัญ วิสามัญ องค์กรประชุม การเสนอมติเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มเห็นด้วย ข้อที่เห็นด้วยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือข้อ ๓๔ สภาอาจารย์อาจเชิญผู้บริหาร คณาจารย์ หรือเจ้าหน้าที่อื่นใดของวิทยาลัย เข้าร่วมประชุมหรือชี้แจงเป็นครั้งคราวได้ ผู้บริหารเห็นด้วย ๘๘.๓% อาจารย์เห็นด้วย ๘๔.๕% ซึ่งความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับสูง แต่ก็มีผู้บริหาร และอาจารย์บางส่วนมีความไม่แน่ใจที่จะตอบคำถามนี้ หากจะพิจารณาถึงความมุ่งหมายของระเบียบนี้คงเป็นไปเพื่อการทำความเข้าใจ การอธิบายให้สภาอาจารย์ได้รับทราบ และยังหมายถึงการที่สภาอาจารย์จะประชุมปรึกษา แสดงความเห็นในเรื่องบาง เรื่องที่ผู้บริหาร คณาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ที่สนใจที่เกี่ยวข้องควรมีโอกาสเข้าร่วมรับฟังมิได้เป็นการแสดงอำนาจ บังคับ อย่างไรก็ตาม ความรู้สึก ความเข้าใจนี้อาจหมดไปได้โดยง่ายจากศิลปการสื่อสารประสานของสภาอาจารย์ ที่กระทำโดยบริสุทธิ์ใจ

การแต่งตั้ง หรือกำหนดตัวกรรมการสภาอาจารย์เพื่อดำเนินงานในหน้าที่ประธานสภา รองประธาน และเลขานุการ หรือตำแหน่งอื่นใดโดยเลือกตั้งจากกรรมการสภานั้น มีผู้ไม่เห็นพ้องพอสมควร ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาจต้องการให้อยู่ในลักษณะการทำงาน เป็นกลุ่ม กล่าวคือ วิธีเลือกตั้งประธานจากกรรมการ และตำแหน่งอื่นควรเป็นการดำเนินการเลือกโดยการประชุมเป็นการภายในของสภาอาจารย์เอง ซึ่งก็เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่ง

๕. การยุบเลิก จากข้อคำถามได้ข้อมูลที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยคือ เมื่อสภาอาจารย์ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือปฏิบัติทำความเสื่อมเสียต่อสถาบัน ต่อคณาจารย์ ควรยุบเลิก แล้วเลือกกรรมการชุดใหม่ ประเด็นที่ผู้ยุบเลิกเป็นอธิการ โดยมติของสมาชิกสภาสามในสี่ มีผู้ไม่แน่ใจที่จะตอบจำนวนมากพอสมควร และมีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในแบบสอบถามปลาย เปิดว่าควรเป็นสภาการฝึกหัดครู หรืออธิบดีนั้น เป็นประเด็นที่ไม่น่าจะมีปัญหาว่าใครจะเป็นผู้สั่งยุบเลิกความเห็นพ้องในเรื่องการมีการยุบเลิก หากปฏิบัติไม่ถูกต้อง ดูจะมีความสำคัญมากกว่า ซึ่งอาจพิจารณาหาผู้ที่เหมาะสมที่สุดได้โดยสมาชิกองค์กรเอง

๖. ความเหมาะสมต่อการจัดตั้ง จากข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามทั้ง ๓ ข้อที่ถามในเรื่องนี้ ข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ องค์กรบริหารที่มีอยู่แล้วในวิทยาลัย ยังไม่สนองความต้องการ การมีส่วนร่วมของสมาชิกส่วนใหญ่ ข้อคำถามนี้ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มมีความคิดไม่เห็นด้วยรวม ๑๓.๓% ไม่แน่ใจรวม ๒๕.๘% หากพิจารณาประเด็นนี้ องค์กรดังกล่าว คือกรรมการประจำวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยอธิการ รองอธิการ หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าสำนักงาน กรรมการผู้แทนคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวนตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ๒๕๑๘ ดังนี้

๑. อธิการ รองอธิการ (๕ คน)
๒. หัวหน้าคณะวิชา, หัวหน้าสำนักงานอธิการ (๔ คน)
๓. ผู้แทนคณาจารย์ (๔ คน)
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิ (๔ คน)

องค์กรนี้หากดูตามโครงสร้างแล้วจะพบว่า มีผู้แทนคณาจารย์อยู่เพียง ๔ คน ในจำนวน ๑๗ คน และเป็นองค์กรที่มีบทบาททางการบริหาร เป็นองค์กรที่อยู่ในความดูแล และความต้องการของฝ่ายบริหารมากกว่าที่จะเปิดโอกาสให้มีการระดมความคิด เช่นที่สภาอาจารย์จะทำได้หากจะพิจารณาโดยหลักการที่ถูกต้องแล้ว กรรมการประจำวิทยาลัย (กว.) เป็นองค์กรสูงสุดทางการบริหารวิทยาลัยโดยตรง ส่วนสภาอาจารย์จะเป็นองค์กรเสริม หรือองค์กรที่ปรึกษาของอธิการในการบริหารวิทยาลัย ซึ่งไม่มีหน้าที่ในการบริหารวิทยาลัยเลย และการมีสภาอาจารย์นี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์ของวิทยาลัยได้มีส่วนร่วมในกิจการของวิทยาลัยมากขึ้น

อย่างไรก็ตามในวิทยาลัยครูยังมีองค์กรอื่น ๆ อีก ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความสะดวกในการบริหาร เช่น คณะกรรมการบริหารวิทยาลัย สโมสรอาจารย์ ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีภาระกิจหน้าที่แตกต่างไปจากสภาอาจารย์มาก

หากดูตามหลักการ แนวคิดแล้วสภาอาจารย์จะเป็นองค์กรที่ให้คำปรึกษา และช่วยงานของฝ่ายบริหารได้อย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพมากกว่าเพราะประกอบด้วยอาจารย์วิทยาลัยจากหลายคณะวิชา ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศ การมีส่วนร่วม ของคณาจารย์ได้เป็นอย่างดี

จากผลการตอบแบบสอบถามข้อคำถามที่ ๔๕ ควรมีการจัดตั้งสภาอาจารย์ขึ้นในวิทยาลัยครู ปรากฏว่ามีผู้เห็นด้วยมาก ผู้บริหารมีความคิดไม่เห็นด้วย ๖.๒% อาจารย์ ๒.๕% เท่านั้น แม้จะมีผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความไม่แน่ใจอยู่บ้างก็คงเนื่องมาจากประสบการณ์เก่าของสภาอาจารย์ที่เคยมีมาแล้วในวิทยาลัยนั้นเอง จากผลการตอบแบบสอบถามของคณาจารย์เกี่ยวกับการจัดตั้ง สภาอาจารย์ในวิทยาลัยครู จะพบว่าผู้เห็นด้วย กับการจัดตั้งสภาอาจารย์เป็นส่วนใหญ่ ทั้งผู้ตอบที่เป็นผู้บริหารและคณาจารย์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งสภาอาจารย์

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ของวิทยาลัยครูทั้งสองกลุ่ม เห็นด้วยกับการจัดตั้งสภาอาจารย์ขึ้นในวิทยาลัย และเพื่อที่จะทำให้การจัดตั้งสภาอาจารย์เป็นไปอย่างมั่นคงเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดตั้งสภาอาจารย์ควรสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นตามสภาพความพร้อมของแต่ละวิทยาลัย โดยอาจดำเนินการทดลองจัดตั้ง เป็น ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ สํารวจความพร้อมของวิทยาลัย

๑.๑ สํารวจความพร้อมของวิทยาลัย ที่จะมีการจัดตั้งสภาอาจารย์ โดยเฉพาะวิทยาลัยที่อธิการเห็นด้วย และสนับสนุน การจัดตั้งสภาอาจารย์ขึ้นในวิทยาลัย ตลอดจนคณาจารย์ของวิทยาลัยมีความเข้าใจบทบาทหน้าที่สภาอาจารย์อย่างถ่องแท้

๑.๒ กำหนดวิทยาลัยแม่แบบ ในระยะแรกควรมีการกำหนดวิทยาลัยแม่แบบที่จะจัดตั้งสภาอาจารย์แยกตามภาค ภูมิภาค หรือกลุ่มวิทยาลัยครูละ ๑-๒ แห่ง ที่มีความพร้อม

๑.๓ ให้วิทยาลัยแม่แบบทำการศึกษาและยกร่างระเบียบสภาอาจารย์ ฉบับทดลองใช้ ซึ่งควรมีข้อบังคับสภาอาจารย์แบบอย่าง เป็นแกนในการยกร่างประกอบด้วย

- แนวคิด หลักการทั่วไปของสภาอาจารย์ คือเป็นองค์กรที่เปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้มีส่วนร่วม การกระจายความรับผิดชอบ วิธีการประชาธิปไตยทางวิชาการ และการบริหาร
- องค์กรประกอบ การได้มา และวาระของสภาอาจารย์ คือประกอบด้วยบุคลากรด้านบริหาร และผู้สอน ทุกคนในสถานเป็นสมาชิกยกเว้นผู้บริหารสูงสุด คือ อธิการ และรองอธิการ การได้มาซึ่งการจัดตั้ง โดยคณะกรรมการยกร่างที่เหมาะสมผ่านความเห็นชอบจาก กว. ส่วนวาระที่เหมาะสมควรเป็น ๒ ปี โดยในปีแรกจับฉลากออกกึ่งหนึ่ง มีการเลือกข้อมให้ครบวงจรจะมีการพ้นวาระและ เลือกข้อมทุกปี
- หน้าที่ของสภาอาจารย์ คือเป็นองค์กรที่ปรึกษาของอธิการ ให้ข้อเสนอแนะต่อการบริหารวิทยาลัย หน้าที่อื่นควร เป็นงานเฉพาะกิจ
- การดำเนินงานของสภาอาจารย์ มีการกำหนดสมัยประชุมให้ชัดเจน และกำหนดเกณฑ์การประชุมวิสามัญ กรรมการ ดำเนินการในสภาอาจารย์ควรประกอบด้วยตำแหน่งประธานสภา รองประธานสภา เลขานุการ ฯลฯ ตามความเหมาะสม การเสนอมติต่อวิทยาลัย ควรเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น
- การยุบเลิก ควรมีเมื่อกรรมการสภามิได้ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อคณาจารย์ และสถาบันอธิการ โดยมติของสมาชิกสภาอาจารย์จำนวนสามในสี่มีมติให้ยุบเลิก แล้วจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ตามกำหนด ในระเบียบข้อบังคับสภาอาจารย์

รายละเอียดอื่น ๆ ให้ร่างขึ้นให้เหมาะสมกับวิทยาลัยที่เป็นแม่แบบนั้น

ขั้นที่ ๒ ดำเนินการจัดตั้ง

ดำเนินการจัดตั้งสภาอาจารย์ขึ้นในวิทยาลัยแม่แบบนั้นโดยเสนอร่างระเบียบผ่านกรรมการประจำวิทยาลัยพิจารณา เพื่อให้ความเห็นชอบ และดำเนินการทดลองปฏิบัติในระยะเวลา ๒ ปีการศึกษา

ขั้นที่ ๓ ประเมินผล

เมื่อดำเนินการครบ ๒ ปีการศึกษา ให้มีการประเมินผลงานของสภาอาจารย์ โดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหาร และอาจารย์ภายในวิทยาลัยครุนั้น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ ๔ ปรับปรุง

เมื่อประเมินผลแล้วนำข้อ เสนอแนะจากคณาจารย์มาปรับปรุงแก้ไขร่างระเบียบนั้นให้รัดกุมเหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นฉบบถาวรโดยผ่านความเห็นชอบจากสภาการฝึกหัดครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีต่อสภาคณาจารย์ เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริง ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ
๒. ศึกษาวิเคราะห์หน่วยงานต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาเปรียบเทียบกับระหว่างมหาวิทยาลัยกับวิทยาลัยครู เพื่อดูบทบาท หน้าที่ ความซ้ำซ้อน
๓. ศึกษาบทบาทของผู้แทนครู-อาจารย์ที่อยู่ในองค์การบริหารตามพระราชบัญญัติของสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติกับกรรมการฝึกหัดครู